

Telegraful Român

Organ național-bisericesc

Nr. 6

Procuratura de stat

Str. Schewis

Prețul inserțiunilor, c

Abonamentele și

să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, Strada Măcelarilor

Abonamentul:

Un an 80 Lei. — Șase luni 40 Lei.

Trei luni 20 Lei.

Ziarul apare Marțea și Vinerea

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», Strada Măcelarilor Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Ce sânt concordatele?

I.

Numirea de «concordat» se întrebuințează de biserica romano-catolică, mai ales din secolul al XV-lea începând, pentru tratatele încheiate între statele diferite și scaunul papal. Înțelegerea dela Worms din anul 1122 este numită de contemporani «concordia»; scriitorii de mai târziu o numesc «pax», «tractatus». Convențiile dela Constanța se numesc de asemenea «concordia» și conținutul lor «capitula concordata». Abia de aci încolo începe a fi usitat titlul de «concordat».

Concordatul francez, bavarez și cel rusesc din timpurile moderne poartă titlul mai potrivit de «convention», convenție, și în secolul al XIX-lea numele oficial al concordatelor este «conventio». Într-adevăr concordia sau concordat presupune o luptă între două părți, care se încheie cu concesiuni. De aceea și întrebuințează împăratul Henric al V-lea la Worms cuvintele «dimitto» și «concedo», ca și papa Calixt al II-lea același cuvânt «concedo». Tratatului acestuia dela Worms i-au premers lupte de cu totul altă natură decât s'a întâmplat dela 1801 încoace, când începe epoca cea mai nouă a așa numitelor concordate.

Faptul că s'au încheiat și se mai încearcă a se încheia concordate este explicabil din rostul și rolul pe care l-a avut biserica latină, condusă de papa, în evul mediu în Apusul Europei. Fără a face o scurtă privire asupra acestei epoci a papalității n'am putea înțelege nici concordatele mai nouă. Dar deoarece situațiunea internațională a papei este dela 1870 alta, va trebui să ne lămurim puțin și asupra teoriilor mai nouă cu privire la concordate.

Și astăzi se înțelege sub «concordat» o convenție pe care o încheie cu privire la biserica latină din statul compasciscenț papa cu un stat suveran. Dar noțiunea variază și ea după concepția despre papă și suveranitatea ce i se cuvine acestuia.

Unii, mai ales scriitorii romano-catolici ultramontani, privesc concordatele drept un fel de privilegii, date de biserică statului. Deja papa Calixt al III-lea la 1457 se exprimă în sensul acesta în legătură cu concordatul vienez din anul 1448, scriind împăratului că biserica este liberă: «nullisque debeat pactionum vinculis coherceri». Teoria aceasta bazată pe concepția superiorității bisericii față de stat se numește teoria *privilegiilor*.

Alții sânt de părere că concordatele sânt numai legi ale statului pe care le promulgă prin urmare statul și le abrogă el singur, fiind statul superior bisericii și totodată izvorul întregului drept.

După teoria aceasta, a *legalității*, concordatul s'ar referi ca orșice lege de stat la supușii statului, dar unul dintre compasciscenți ar fi papa, deci în afară de stat, și astfel legea ar căpăta forma de tratat. Ori, un tratat se poate încheia numai între două părți egale; și papa nu are aceeași suveranitate ca orșice stat. Aici residă dificultatea! Dar mai există o a treia teorie, teoria *tratatelor*. Conform cu această teorie concordatele ar fi un fel de tratate. Zic un fel de tratate, căci nici unul dintre juriștii și canoniștii de astăzi nu susțin că concordatele ar fi după fond și formă tratate de drept internațional public. Renumitul canonic catolic I. B. Sägmüller le numește «quasivölkerrechtliche Verträge». Alt canonic catolic, Vering, le numește de asemenea «tratate între două puteri de sine stătătoare și cu depline drepturi în domeniul lor special după analogia tratatelor internaționale»; canonicul protestant Friedberg spune că concordatele «nu pot fi privite ca tratate de drept internațional public în sensul adevărat al cuvântului». Și Mejer le numește «convenții între stat și biserică cu privire la raportul acesteia, sau cu privire la pretenții reciproce ale puterii spirituale și politice (weltlich)», dar tot dânsul afirmă: «forma lor este astăzi cea a unui tratat internațional încheiat prin plenipotențiarilor ambelor părți al cărui conținut apoi se publică, după ratificarea din ambele părți de fiecare compasciscenț, *de stat ca lege de stat, de biserică în forma unei legi bisericesti*».

Din cauza aceasta cei mai mulți juriști și canoniști protestanți — cei catolici n'ar putea face aceasta — sânt de părere că Statul nu face bine, încheiând concordate. Fostul profesor de drept dela universitatea din Berlin, Paul Hinschius, are considerații foarte interesante cu privire la încheierea concordatelor. Concepția deosebită pe care o are statul pe de o parte și biserica pe de alta în această materie este una din cauzele cari fac ca această cale să nu fie încoronată de succes. Iată ce zice Hinschius între altele: Dacă două părți încheie un contract se presupune că recunosc ambele o ordine de drept mai presus de ele, care le obligă pe amândouă în mod egal, se presupune mai departe egală îndreptățire reciprocă și autodeterminarea ambelor cu privire la obiectele asupra cărora e tre-

buință să se constituie reciproca lor îndatorire. Dar despre aceasta nu poate fi vorba nici la stat nici la biserică, dată fiind deosebirea de vederi. Dimpotrivă fiecare parte înțelege în alt sens ceea ce cedează ea și ceea ce pretinde dela cealaltă. Curia o privește conform cu concepția ei teocratică drept o concesiune deosebită sau ca un privilegiu deosebit și ca o recunoaștere din partea statului a unei obligații a acestuia după normele dreptului canonic; statul pornind dela ideea de suveranitate o privește ca o concesiune la care curia este obligată sau cel puțin o poate face, statul o privește prin urmare ca o cerere îndreptățită prin suveranitatea sa. De aceea nu numai se trăgănează tratativele despre concordate cum ne arată experiența, dar dacă se și încheie concordatele, fiecare parte concepe aceste concordate cu rezervația mintală izvorâtă din concepția sa principală și execută și concordatele în consecință. Aceasta conține dela început germenul a noi conflicte. Pe când curia privește în fiecare concordat încheiat o recunoaștere indirectă a stării suverane în stat, pe care o pretinde statul firește trebuie să respingă o astfel de concepție, ajungând astfel destul de des, dacă a fost prea conciliant la concordat, în situația de a da expresie printr-o legislație specială, ca b. o. Bavaria prin edictul de religie din 1818, deplinei sale suveranități pe care și-o rezervase în mod tacit cu prilejul tratatelor, expunându-se astfel și reproșului de a fi fost ambiguu. Sau se vede poate mai târziu după ce s'au schimbat împrejurările, silit de a rupe de tot sau în parte cătușele nesuferite ale concordatului și atunci este acuzat de curie și de aderenții ei, că a călcat tratatul». Mai departe arată Hinschius, cum curia trage totdeauna foloasele cele mai mari din concordate, fiindcă nu le încheie, decât când face statul concesiuni, pe care prin legiferarea lui proprie nici când nu le ar fi făcut. Și continuă apoi: «Din cauzele acestea este explicabil că aproape toate statele, cari au încheiat concordate, au fost silit să se desface de ele sau a le viola în mai multe puncte».

Un tratat internațional public se încheie între două puteri suverane. Este papa ca atare putere suverană? Nu. Prin urmare nici concordatele ce se încheie nu pot fi privite ca tratate de drept internațional public în adevărata accepțiune a cuvântului.

Chestiunea suveranității papei s'a discutat foarte mult și cu aprindere după u-

(Of.)

Loco

nirea Italiei. Prin unirea Italiei a dispărut orice urmă a statului pontifical de odinioară. Astăzi îi mai revendică o suveranitate absolută papei numai aderenții curiei. În privința aceasta este tipic ce spune Heiner la anul 1909 (!): «Capul creștinătății are în afară de situația sa ierarhică suveranitatea politică (weltliche Souveränität) peste orașul Roma și teritoriul din jurul lui, așa numitul stat pontifical sau patrimonium Petri». Legea de garanții italiană din 1871 firește Heiner nu o recunoaște și suveranitatea papei o motivează cum urmează: «Puterea suverană a papei în domeniul spiritual se exprimă în sfera de drept extern prin proprietatea statului pontifical care după părerea pe care în general și în mod perpetuu au menționat-o papii, episcopatul și întregul popor catolic, este necesară pentru exercitarea liberă a oficiului de păstor suprem în actuala configurație internațională.

Că papa nu are o suveranitate absolută, o suveranitate în adevăratul înțeles al cuvântului, se vede chiar din cererea lui Heiner, de a se restitui statul pontifical, căci «furtul», (adecă ocuparea Romei prin italieni) nu poate consfinți un drept la proprietate. Și Sägmüller, ca să nu mai amintim nenumăratele broșuri germane apărute în cursul războiului și care manifestă o dragoste foarte caracteristică pentru papa și statul pontifical în contra Italiei, cere restabilirea statului pontifical «in irgend einem Umfang» pentru a asigura papei deplină suveranitate.

În privința aceasta Italia n'ar ceda, n'ar putea ceda nici odată. Italianul Ruggero Bonghi, care fusese la 1864 membru în comisia alcătuită pentru alegerea capitalei, scrie unui publicist francez la 1886 următoarele: «Admit că chestiunea papală are caracter internațional, dar și arăt că chestiunea romană nu are acest caracter. Dacă papalitatea este a întregii lumi catolice, Roma este numai a Italiei, chiar așa cum Parisul este numai al Franței». Și părerea aceasta o împărtășesc toți Italienii până în ziua de astăzi. Ori toți juristii și canoniștii cari judecă obiectiv sânt de acord că, dacă legea de garanții din Italia îi recunoaște papei suveranitatea, această suveranitate este spe-

cifică. Așa La Borde la 1911 spune că este un abus de a atribui papei numirea de suveran, poate fi vorba cel mult de aparențe de suveranitate și papa poate să aibă cel mult o suveranitate onorifică din punct de vedere juridic. Iar Jenny aducând aminte că suveranitatea aparține puterii de stat, și nu organului de stat, deci statului ca atare, nu suveranului, spune lămurit: «De o suveranitate a papei nici nu se poate vorbi din cauză că substratul suveranității (ein begriffliches Substrat der Souveränität), statul, nu există».

Dr. R. Căndea

Adunarea generală a Asociațiunii

— Raport —

Duminecă și Luni s'a ținut la Sighetul Maramurășului, a șasezecea adunare generală a Asociației pentru literatura română și cultura poporului român. Cu o zi mai înainte a sosit la Sighet comitetul central cu dnii A. Bârseanu, I. Lupaș, E. Dăian, Dr. Preda, I. Rimu, I. Georgescu și alți membri ai Asociației, nu tocmai numeroși cum era de așteptat. Drumul lung până în depărtatul ținut al Maramurășului, va fi reținut pe cei mai mulți oaspeți d'a participa la frumoasele serbări ce s'au desfășurat și cu acest prilej al adunării generale.

După serviciul divin, oficiat de vicarul Ilariu Boroș, lumea s'a adunat în «Palatul cultural Principele Calor». Intre participanți, mulți țărani și țărance din Maramurăș. Au mai venit și oaspeți englezi cari călătoresc acum prin România, dnii Wright, viceprezident al societății Folklore din Anglia, și Craigie, referendul universității din Oxford, cu familiile lor.

Di Dr. G. Preda deschide ședința, anunțând că președintele, dl A. Bârseanu, din cauza unei laringite care îl împedecă să vorbească, nu și poate ținea cuvântul de deschidere. Dl Preda citește cuvântarea aceasta a dlui Bârseanu, chemând cu dragoste pe frații maramurășeni la opera de lucrare culturală și națională a Asociației. După aceasta, salută în limba franceză, pe oaspeții englezi prezenți la ședință. Răspunde mulțumind profesorul Craigie și exprimă speranța ca Asociația va culege și publica într-o formă completă tot ce se raportează la limba română și la obiceiurile românești din Transilvania. Inginerul profesor Wright autorizat de societatea engleză Folklore, arată interesul acestei corporațiuni pentru opera culturală a Asociației și cere ajutorul ei în cercetarea trecutului istoric și a colectării prețiosului material relativ la credințe, obiceiuri, basme, cântece și descântece țărănești. Vorbitorul a

oferit 10 mii de lei Institutului Europei Sud-Ostic pentru colecții de folklor în România.

Prof. V. Bogrea a tălmăcit românește frumoasele îndrumări ale învățătorilor englezi, cărora în numele Asociației le răspunde dl I. Lupaș.

Au mai cuvântat dnii: Condruş prefectul, Tiplea primarul, Chindriș ș. a.

S'au ales obișnuitele comisiuni pentru a raporta în ședința din ziua a doua.

La ora 1 jum. s'a dat banchetul; ear la ora 4 jum. s'a început defilarea cortegiului etnografic, la care iau parte peste 30 de sate din Maramurăș. Cortegiul, și expoziția au format cea mai impunătoare manifestare a românilor maramurășeni.

Un festival teatral a terminat serbările din prima zi.

Ședința a doua s'a ținut în același palat, sub președinția dlui A. Bârseanu. Adunarea trimite telegramă omagială către M. Sa Regele. În ședința aceasta s'au citit și discutat rapoartele comisiunilor, și s'au votat diferite propuneri.

Dupa amezai a urmat seria conferențelor. Dl I. Lupaș a vorbit despre momentele însemnate din istoria românilor maramurășeni, dl V. Bogrea arată ce a dat și ce poate da Ardealul pentru latinitate, dl Filipciuc tratează despre istoricul, populația, bogăția și viitorul Maramureșului.

Seara s'a ținut concertul și balul cu care s'au încheiat serbările Asociației. Viitoarea adunare generală se va convoca la Ciachi Gârbaș sau la Baia Mare, după cum va decide comitetul central.

Cu arcanul

Revizorul școlar al județului Ciuc publică în numărul de Joi al ziarului «Dacia Traiană» un aviz, al cărui cuprins ne umple inima de o justificată îngrijorare.

La școlile primare de stat din numitul județ sânt vacante 50 (z: cincizeci) de posturi de învățător. Foarte trist. Și fiindcă revizorul are puțină nădejde că va putea completa aceste locuri măcar cu învățători-cursiști, plățiți cu... anticipații lunare de câte 150 Lei — ca în județul Treiscaune — face apel la învățătorii confesionali, cari și așa «se plâng, că nu li se întregesc salariile».

Admirăm sinceritatea revizorului, care a avut fericita inspirație de a ieși — cu tuzul Numai cât — și aceasta o spunem guvernului — nu credem că prin astfel de măsuri se va deslega în chip echitabil marea problemă a școlilor confesionale. Și-apoi e cel puțin rușine, să chemi pe un învățător dela Sibiu bunăoară, la... Ciuc, pentru a-și putea «asigura situația materială».

FOIȘOARA

Din carnetul unui preot văduv.

Mama*

«Tată dagă, să cumpălăm o mamă».
Din vorbele fiului meu Tit de 4 ani.

Intr'o dimineață, parcă te văd și acuma, puiule dragă, m'ai îmbrățișat mai tare ca altădată, te-ai uitat în ochii mei mai duios, mai rugător ca oricând și m'ai rugat să-ti cumpăr o mamă.

De atunci vorbele tale nu le mai pot uita. Ele mi-au rămas ca un fior în suflet. Ele mi-au rămas în suflet cu o întrebare. Ele cer răspuns la întrebarea de ce și pentru ce le-ai rostit?

1. Cu durere mă gândesc și îmi dau seamă că și tu, puiule dragă, simțești că s'a răcit cuibul nostru, simțești că lipsește ceva în casa noastră dela Vidra. Lipsește căldura, lipsește sufletul ei. Mama este căldura, este sufletul cuibului familiar și ție, Titule dragă, această căldură îți lipsește. Inzadar îți cumpără tata haine și jucării de mătăasă, ție o mamă îți trebuie.

* Vorbirea preotului Iosif Trifa la congresul preoților văduvi.

2. Îmi dau apoi seama că poate și altceva te-a îndemnat să ceri o mamă. Tu, Titule dragă, observi și înțelegi că s'a schimbat nu numai casa noastră, ci s'a schimbat și tata din ea. Observi că nu numai casa noastră și-a pierdut bucuria și liniștea de eri, ci le-a pierdut și tata. Îl vezi pe tata abătut, zdrobit, îl vezi ștergându-și mereu ochii, simțești atmosfera rece și tristă ce ne învăluie casa și sufletul și tu, puiule dragă, îți dai seama că eri nu era așa. Pe tine și sufletelul tău te doare această schimbare din casa noastră, te doare răceala cuibului și neliniștea tatii. Tu, puișorul meu, îți dai seama că această stare din casa noastră nu este cea bună, nu este cea firească, ci trebuie să ieșim, să scăpăm din ea.

De aceea tu recomanzi o soluție, ceri o mamă care să schimbe, care singură poate schimba această stare nefirească.

3. Îmi dau apoi seama, Titule dragă, că nu numai lipsa sufletelului tău, ci poate și lipsa câștigului tău te-a îndemnat să ceri o mamă.

Tata e tată, și nici odată nu poate fi mama de eri.

Toată iubirea puișorilor o are tata, o are poate mai multă și mai mare ca oricând căci și iubirea mamei ce s'a pogorât în pământ a rămas în sufletul lui, — dar mâinile tatii nu pot

fi niciodată ale femeii-mame și tu, Titule dragă poate și acest adevăr îl simțești.

4. Mai este încă ceva în casa noastră dela Vidra care te-a îndemnat să ceri o mamă: este sorioara ta din leagăn care n'a putut rosti nici odată numele sfânt de mamă înainte de a-l perde.

Mama noastră de eri să apleca răzând spre leagăn și mângăia puișorul din el — pe tata îl vezi aplecându-se plângând și îndată pricepi că și leagănul din casa noastră cere o mamă.

Fraților! Copilașul meu dela Vidra nu este numai al meu, ci el este și al vostru, și vorbele lui nu sânt numai ale lui ci ele sânt graiul copilașilor noștri a tuturora, ele sânt graiul miilor noștri copilași orfani de mamă.

În graiul și rugarea copilașilor noștri sânt sentimente divin sădite de Creatorul. Stăpâniți de aceste sentimente copilașii noștri simțesc cuibul ruinat și răcit — și îndemnați de aceste sentimente ei cer o mamă ca să-l refacă, să-l încălzească.

Copilașii noștri ne cer și nouă o întregire sufletească, o liniște sufletească pe care am pierdut-o în detrimentul chemărilor noastre pastorale.

Graiul lor și cererea lor e porunca vieții, e porunca divină care a lăsat vorbele biblice

Apreciem după cum se cuvine patriotica grijă a revizorului nostru de a aduce buni apostoli ai «slovei românești» în cel mai înstrăinat colț al României întregite. Sânt însă alte mijloace pentru îndeplinirea acestui gând. Căci ni-i teamă, că transferând pe învățătorii dela școlăle profesionale la cele de stat — fie chiar și în inima săcuimii, guvernul va ajunge numai în situația eroului lui Molière, care-și cărpea redingota cu petece tăiate din pantalonii săi.

Noi îl sfătuim să evite această situație tragi comică.

Nec.

Anuarele anului școlar 1920/1921

11. Anuarul II al liceului de stat «A. Vlaicu» din Orăștie, publicat de directorul Ioan Cheri. În fruntea anuarului aflăm lucrarea: Orăștia ca centru românesc, cuvinte rostite de director la sfârșitul anului școlar. Corpul didactic se compune din 18 profesori. Liceul are societate de lectură sub numirea «Mihai Eminescu», condusă de prof. Aron Demian, precum și o cohortă de cercetași, condusă de prof. de gimnastică Valer Bora. Cohorta are un fond de 15 mii de lei. În internat au fost primiți 180 băieți, parte bursieri, parte cu taxă. La examen de maturitate s'au prezentat 34 candidați, cu toții promovați. În opt clase au fost înscrși 468, la finea anului 415 elevi, (ortodocși 349).

12. Anuarul Școlii normale Andrei Șaguna a arhidiecezei ortodoxe române din Transilvania, în Sibiu (anul al 68-lea dela înființare) publicat de Dr. Vasile Stan, director. În fruntea anuarului se publică: Să refacem caracterele, cu vântarea directorului la încheierea anului școlar. Corpul didactic este compus din 1 director, 13 profesori, 1 medic și 3 învățători. Biblioteca școlii are aproape 2400 volume. S'au înscrși 195 elevi, s'au prezentat la examen de fine de an 188. Elevi particulari 33. În internatul școlii au fost provăzuți cu întreagă întreținere toți elevii regulați. Taxa anuală 1800 lei. Externi au fost 1 elev și 11 «leve». S'au dat 105 bruse á 1500 lei, și 70 á 750 lei, în total 210,000 lei. Au luat diplomă de învățator 36 de candidați. Școala de aplicație a avut 118 copii (95 băieți, 23 fetite). Anul școlar se începe în 15 Septembrie n.

An sosit la Librăria Arhidiecezană

Sibiu, strada Măcelarilor Nr. 45

Noutăți literare: povestiri, călătorii, cărți pentru copii, medicale, pedagogice, economice, povești; diverse biblioteci ca: Biblioteca pentru toți, Minervei, Căminul, Semănătorul, Scriitorii români, Steaua, Flacăra, Clipe de uitare, Scriitorii celebri, Foi volante, Pagini alese din scriitorii români.

«că nu e bine să fie omul singur pe pământ». Și nici în casă nu este să fie preotul — un om și el — singur. Nici nu poate fi căci căldura, dragostea, lumina mamei din casă dă viața și farmecul cuibului familiar.

În farmecul vieții familiare este un ceva divin și acest divin este mai tare chiar decât moartea. Moartea poate veni să ducă pe mama și să spargă pe o clipeală cuibul familiar, nu poate însă stânge dorința, și năzuința după refacerea lui.

Și dacă nici moartea nu-l poate ține spart atât mai vârtos dispozițiunii omenesti au cercat și cearcă înzadar să-l țină mai departe spart și ruinat.

Copilașii noștri și cererea lor spun dară tu'urora adevărul că problemele vieții le desleagă nu numai sinoadele cu dispozițiile lor, ci și viața cu toate poruncile ei. Și poruncile vieții trebuie ascultate, căci altcum ele nu ascultă, nu vreau, nu pot asculta dispoziții făcute fără întrebarea și consultarea lor.

O astfel de dispoziție, făcută fără a consulta și legile, poruncile vieții, a fost și opreliștea recăsătoriei preoților. După ce sute de ani pe sute și mii de preoți i-a pus în conflict cu legile firii, cu legile moralei, cu cerințele chemărilor noastre pastorale, ea trebuie azi înlăturată cu grabire.

Știrile zilei

Prea Sfințiile lor episcopii Ioan Papp, Iosif Badescu și Roman Ciorogariu după-ce în decursul săptămânii trecute au participat la ședințele Reprezentanței Gozdu, la ancheta delegațiunii congresuale încredințată cu studierea proiectului de statut referitor la unificarea bisericească, la ședințele Consistorului Metropolitan și a-le Preasfințitului Sinod episcopesc, ținute toate sub presiunea I. P. S. mitropolitul Nicolae, au părăsit ieri dimineață Sibiu întorcându-se la rezidențele lor.

Amânarea încoronării. Consiliul de miniștri, ținut la Sinaia, a hotărât amânarea sărbătorilor încoronării din cauză că lucrările dela Alba-Iulia nu se pot termina în toamna aceasta.

Predică în Catedrală. Duminica trecută la finea sfetei liturgii a rostit în catedrala noastră Prea Sfinția Sa părintele episcop dela Oradea mare Roman Ciorogariu o frumoasă predică despre credință și puterea credinței ascultată cu multă atențiune de numeroșii credincioși.

Peregrinajiu la sfânta mănăstire Hodoș Bodrog. La sărbătoarea Adormirii Maicei Domnului din anul acesta la sfânta mănăstire Hodoș-Bodrog a peregrinat mulțime mare de popor (peste 5000) din toate părțile spre a afla mângăiere spirituală și învățatură creștinească.

Cu această ocaziune P. S. Sa Episcopul Ioan I. Papp, asistat de protopresbiterii M. Păcățian și Dr. Ţucra, de ieromonahii mănăstirii și protodiaconul Ioan Ciora, a sfințit biserica din curtea sfântului lăcaș, care a fost renovată radical atât pe din afară, cât și pe dinlăuntru.

P. S. Sa a oicciat apoi cu toată solemnitatea sfânta liturghie, la finea căreia a ținut poporului adunat o frumoasă predică, vorbind despre însemnătatea sărbătorii, a îndemnat și sfătuind apoi pe credincioși să țină la legea și biserica noastră, și a vieții conform învățăturilor și prescrierilor ei, înlăturând obiceiurile rele rămase și la noi în urma înfricoșatului război. Predica Prea Sfinției Sale a făcut o adâncă impresie supra tuturor.

Din Arad au luat parte la această festivitate mai mulți inteligenți cu familiile lor. Am observat pe dl și dna colonel Georgescu, dl director al Băncii Românești dela sucursala din Arad, Nasta cu familia etc.

La vecernia și privegherea de Sămbătă sara strana a fost ținută de învățătorii prezenți; ear în ziua praznicului la sfânta liturghie răspunsurile le-a dat corul bine instruit din Pesac, condus de harnicul preot Victor Fizeșan.

O slujbă bisericească. Intr'o corespondență, trimisă dela Făgăraș, ni se comunică următoarele: Principele Brâncoveanu a cerut dela mitropolia Blajului incuviințarea de a face o creștinească pomenire a strămoșului său, cititorul și înteme-

ietorul bisericii brancovenești dela Făgăraș, Constantin Brâncoveanu, în lăcașul clădit de dânsul și aparținător astăzi Blajului. Autoritatea bisericească blăjeană a răspuns următoarele: «Slujba bisericească, — întru pomenirea marelui ziditor al bisericii noastre din Făgăraș, — făcută de alții în acea biserică, pentru ai noștri ar fi între altele motiv de supărare și de jicnire în sentimentele lor, și motiv de ocară înaintea altora». În urma a acestui refuz, a cărui aprepțiere o lăsăm în grija cititorilor, principele Basarabă Brâncoveanu s'a prezentat cu preotul său și slujba s'a îndeplinit în biserica ortodoxă din Făgăraș; aici s'a împărțit pomana după uzul vechi, — Principele a dat la biserică 2000 Lei, la Liceu 1000 Lei și la școala de fete 500 Lei — pentru cari daruri i se exprimă mulțumiriie din partea episcopiei.

Concordate, un capitol de istorie politică, este titlul unui prețios volum acum apărut și datorit profesorului universitar, dui R. Căndea. În numărul de față al ziarului nostru publicăm interesantă introducere la studiul acesta despre concordate, (cu omiterea indicațiilor de izvoare.) Volumul costa 25 lei. De vânzare în librăriile noastre. Asupra acestei valoroase scrieri vom reveni.

Pentru clerici. Ministerul de război, direcția recrutării, a luat dispoziții, sub 7 Ianuarie 1921 Nr. 24272, ca la viitoarea recrutare elevii institutelor noastre teologice să fie recrutați în localitatea unde se află seminarul, în care sânt înscrși. Deci nu vor mai fi siliți să se prezinte la recrutare în cercul la care aparțin după naștere.

Înștiințare. Aducem la cunoștința onor. public că, conform adresei Inspectoratului de igienă, Sibiu, nrul 239 din l. c., Inspectoratul general sanitar, Cluj, a ordonat, ca, din pricina scarlatinei, toate institutele de instrucție și educație de pe teritoriul orașului Sibiu să rămână închise și anume: școlile și grădiniile de copii până la 1 Octombrie, ear toate celelalte institute de instrucție și educație până la 15 Septembrie a. c.

Copiii, sosiți deja în internate, n'au voie să părăsească orașul. Sibiu, 3 Septembrie 1921. *Directoratul regional al învățământului, cercul Sibiu.*

Arânda... 14 lei, adecă patrusprezece lei. Această sumă este suma de arândă anuală stabilită pe seama comunei noastre românești din Boița (jud. Sibiu) pentru drumul industrial, în lungime de mai mulți kilometri, pe care firma Mersing et Lessel își face transporturile sale de lemne în valoare de milioane. Suma aceasta a fost stabilită față de comuna Boița pe cale de expropriere din partea tribunalului unguresc din Sibiu în timpul dominațiunii ungurești, după prealabila dispozițiune a ministerului unguresc de agricultură, luată în urma opiniunilor forurilor administrative și silvanale ale comitatului Sibiu. Față de aceasta batjocură oficioasă și dispozițiune draconică moștenită din domeniul adminiastrațiunii ungurești, atragem binevoitoarea atențiune a dlui ministru de interne și de domenii.

Din pasu' Turnului Roșu.

Târgul de toamnă al Sibiului se ține: în 10 și 11 Septembrie n. târg de oi; în 12 și 13 Sept. târg de cai și vite; în 14 Sept. târg de mărfuri.

Cu aeroplanul la polul nord. Fizicianul american, drul Naultz, anunță că luna viitoare are intențiunea să sboare spre polul nord. În acest scop a pus să se constituie un avion special, care în curând va fi gata. Acest avion va transporta pe lângă drul Naultz și trei pasageri. Aparatul va sbura cu o iuțeală de 160 km. pe oră.

La «Reuniunea meseriașilor români din Sibiu» s'au mai înscrși următorii membri: a) *fondatori:* Ioan D. Petri și soția, Sibiu, Augustin Stoica, măstru măsar și Nicolae Tălmăcean, măstru lustruitor și pictor de firme, achitând fiecare taxa de câte 100 Lei. b) *pe viață:* Nicolae Sărăcut, măstru văpsitor și Ioan Gabor, măstru rotar, anhitând fiecare taxa de câte 50 Lei. Pentru comitet: G. Poponea prezident. Stefan Duca, secretar.

Carte de bucate. A apărut tocmai acum partea I din cea mai bună carte de bucate *Poplă Bună*, de Zotti Hodoș. Partea aceasta cuprinde 162 de rețete pentru: Supe, ciorbe, asiete, pești, rasoluri și sosuri, — la sfârșit menu-uri pentru zile comune și pentru sărbători. Cartea costă 6 Lei. De vânzare la Librăria Arhidiecezană în Sibiu, și în alte librării.

La un mormânt de preot

Pe șoldul dealului, de codru ești umbrit,
La căpătâi nici semnul crucii nu-l mai ai,
Iubiții tăi, cu toții, azi te-au părăsit,
Și nime nu-ți mai cere, sfaturi să le dai.

Asupra ta se lasă ochiri de nepăsare pline,
Intregul sat te-avuse-odată tată, drag,
Căci l-ai păzit în rele și, în bine,
Strivindu-i adesea mizeria din prag.

Pe lângă groapa-ți pustie de-or mai trece
Atâția prieteni și neprieteni muritori,
Al lor glas suna-va cobitor sau rece
De-asupra mormântului tău sărac de flori.

Mă uit la tine, locșor fără podoabă,
Săgeată de fiori năpraznic îmi vine,
Și mintea mea în sbucium earăș întreabă
Ce vis luminos am îngropat în tine?!

Viață trudită, ce-ai limpezit cărarea
În neguri de nevoi și de neștiință,
A celor ce te încunjurau ca zarea,
În pace dormi, scăpat de suferință.

M. G. Dopp.

Nr. 325-1921

(159) 1-3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învățătoresți dela școlile noastre confesionale din parohiile:

Banpotoc, salar 225 Lei, restul dela stat, cvartir în natură și lemne de foc, jumătate jugăr grădină;

Beholt, 300 Lei, restul dela stat, cvartir și lemne;

Hondol, 500 Lei, restul dela stat, cvartir, grădină lemne;

Suligete, 400 Lei, restul dela stat, 2 stânjini lemne de foc, toate din protopopiatul Deva, se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Cei aleși vor avea să cânte cu elevii răspunsurile liturgice la serviciul divin.

Cererile sânt a se așterne în termenul deschis oficiului protopopesc al Devei.

Deva, la 10 August 1921.

Dr. Ioan Dobre,
protopresbiter.

Nr. 627/921 Prot.

(162) 1-3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învățătoresți vacante, în comunele mai jos însemnate, se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

1. **Zărnești**, cu salar de 50 lei, relut de cvartir și grădină dela comuna bisericească. Restul și celelalte adause dela stat.

2. **Vlădeni**, a) un post de învățător cu salar de 300 lei și bani de locuință dela comuna bisericească, restul și celelalte adause dela stat;

b) Un post de învățător cu salar dela biserică resp. din arunc 300 lei, relut de cvartir și grădină 130 lei, eventual cvartir și grădină în natură, restul de salar și celelalte adause dela stat;

c) Un post de învățător cu salar dela biserică respective din arunc 50 lei, relut de cvartir și grădină 130 lei, eventual cvartir și grădină în natură. Restul de salar și celelalte adause dela stat.

Se observă că ajutoarele dela stat sânt deja asigurate și le-au folosit foștii inv.

3. **Vulcani**, a) un post de învățător cu salar de 200 lei și bani de locuință dela comuna bisericească, 5 stânjini de lemne, restul și celelalte adause dela stat;

b) Un post de învățător cu salar de 100 lei, bani de locuință și 5 stânjini de lemne, restul și celelalte adause dela stat.

Ajutoarele dela stat, sânt deja asigurate. Alegândul învățător va îndeplini și serviciul de cantor la biserică, fără altă remunerațiune din fondul bisericii, beneficiind numai de taxele stolare.

Învățătorii aleși vor fi datori să conducă în Dumineci și sârbători copiii la biserică și să cânte cu ei la sf. liturgie.

Concurenții au să-și înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare, în termenul deschis, subsemnatului oficiu și înainte de alegere să se prezinte poporului în biserică spre a-i cunoaște.

Zărnești, la 10 August 1921.

Oficiul protopresbiteral al tractului Bran în înțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Ioan Hamsea
protopop.

Nr. 468-1921

(160) 1-3

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de învățător la școala noastră primară ort. română din comuna **Ruja**, protopresbiteratul Agnita, se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima anunțare în «Telegraful Român».

Emolumentele împreunate cu acest post sânt:

1. Dela comuna bisericească 300 Lei anual, restul dela stat.

2. Cvartir în natură în edificiul școlii.

3. Crădină.

4. 5 stânjini lemne de foc din pădurea comunală, pe care învățătorul are să și-i aducă acasă.

Redactor responsabil: Dr. George Proca.

Învățătorul ales este obligat a conduce elevii Sâmbătă seara la vecernie și în Dumineci și sârbători la liturgie și a cânta cu ei regulat.

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze cererile înzestrate cu documentele de calificatiune subscrisului și să se prezinte în vre-o Duminecă sau sârbătoare în biserică din parohie spre a face cunoștință cu poporul.

Agnita, 16 August 1921.

În înțelegere cu comitetul parohial.

Ioachim Muntean,
protopop.

Nr. 322/921

(163) 1-3

Concurs

Pentru întregirea a două posturi vacante de învățători la școala primară ort. rom. din **Aciuu**, protopresbiteratul Săliștei, se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima apariție în «Telegraful Român».

Emolumentele acestor posturi sânt cele legale, având a se cere întregirile dela stat.

Cererile de concurs, provăzute cu toate documentele, se vor înainta subsemnatului oficiu în termenul fixat.

Săliște, la 5 August 1921.

Oficiul protopopesc al Săliștei în înțelegere cu comitetul parohial din Aciuiu.

Dr. Dumitru Borcia
protopop

Nr. 273/1921

(161) 1-3

Concurs

Pentru posturile învățătoresți dela școlile noastre confesionale din comunele mai jos notate se escrie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

1. **Cotea**, trei posturi, cu salar 500 Lei dela comuna bisericească pentru toate 3 posturile, cvartir și grădină.

2. **Magina**, un post, cu salar 600 Lei dela comuna bisericească, cvartir și grădină.

3. **Metesiu**, un post, cu salar 180 Lei dela comuna bisericească, cvartir și grădină.

Întregirea corespunzătoare la salar, se va primi dela stat.

Cererile se vor așterne la subsemnatul oficiu, îndatorându-se cei aleși a instrua elevii în cântările bisericești și a-i conduce în Dumineci și sârbători la biserică.

Oficiul protopresbiteral al tractului Alba-Iulia în înțelegere cu comitetele parohiale.

Alba-Iulia 10 August 1921.

Ion Teculescu
protopop.

Nr. 398-1921

(165) 1-3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia **Dăbârlău**, tractul Treiscaune, clasa I, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Venitele și întregirea dela stat sânt conform datelor din coala B.

Cererile de concurs se vor înainta în termenul susindicat la subsemnatul oficiu, ear concurenții, pe lângă observarea dispozițiilor reglementare, se vor prezenta în o Duminecă sau sârbătoare la sf. biserică, spre a cânta și predica, respective a celebra.

Intorsura-Buzău, 2 Iulie 1921.

Oficiul protopresbiteral ort. rom. al tractului Treiscaune în înțelegere cu comitetul parohial.

G. Negovici-Negoescu,
adm. prot.

Nr. 253/1921 of. prot.

(144) 3-3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a **Mogoș-Mămăligani**, din protopresbiteratul Lupșa, devenită vacantă prin moartea parohului Vasile David, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele pe lângă observarea, § 26 din Reg. pentru parohii, împreunate cu acest post sânt cele fasonate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concursurile instruite conform regulamentelor în vigoare, cu documentele cerute, sânt a se înainta subscrisului oficiu protopresbiteral în termenul deschis, iar concurenții — cu observarea prescrișelor regulamentului pentru parohii, se pot prezenta în parohie pentru a cânta, celebra, respective cuvânta și a face cunoștință cu poporul.

Baia-de-Arieș, la 21 Iunie (4 Iulie) 1921.

Oficiul protopresbiteral în înțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Gan
protopresbiter.

Nr. 483/1921, Prot.

(140) 3-3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor învățătoresți la școlile confesionale ort. rom. din comunele mai jos însemnate, din protopopiatul Târgul-Murăș, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

1. **Cucerdea română**, salar anual 200 lei din repartitie și restul întregire dela stat, relut de cvartir și grădină.

2. **Gornești**, (Chernesig) salar anual 200 lei din repartitie și restul întregire dela stat, relut de cvartir și grădină.

3. **Iclandul mare**, salar anual 300 lei și anual 200 lei din repartitie și uzufructul alor 14 jugloc comasat, computeate în 100 lei, restul întregire dela stat, cvartir și grădină în natură.

4. **Nasna**, salar anual 300 lei dela biserică și repartitie, restul întregire dela stat, cvartir și grădină în natură.

5. **Petea de câmpie**, salar anual 300 lei, 200 lei din repartitie și uzufructul alor 11 jug. pământ, computeate în 100 lei, cvartir și grădină în natură.

6. **Veța** salar anual 200 lei din repartitie, restul întregire dela stat cvartir și grădină în natură.

Învățătorul ales în ori și care din acestea posturi este obligat a instrua și pe elevii de repetiție, a cânta cu elevii în Dumineci și sârbători la Sf. Lit. și a instrua pe elevi în grădina de pomărit. Cel ales în Gornești, Petea de câmpie, și Veța, are să ocupe și postul de cantor.

Cei ce doresc a ocupa aceste posturi au să-și înainteze rugărilor subsemnatului oficiu în termenul arătat și să se prezinte în vre-o Duminecă sau sârbătoare la biserică.

Târgul Murăș 18 Iulie 1921.

În înțelegere cu comitetele parohiale.

Stefan Russu
protopop.

Nr. 448/921

(139) 3-3

Concurs

Pentru întregirea postului de învățător la școala primară ort. rom. din comuna **Vecerd**, protopresbiteratul Agnita, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție în «Telegraful Român», cu următoarele emolumente:

1. Salar 270 lei din repartitie dela popor.

2. 30 lei din aloziul comunal.

Întregirea se va cere dela stat.

3. Cortel în edificiul școlii.

4. Grădină și lemne de foc.

Învățătorul ales se obligă a instrua elevii de școală, a i conduce la biserică în Dumineci și sârbători și a cânta cu ei la sf. liturgie.

Concurenții să-și înainteze cererile înzestrate cu documentele de calificatiune subscrisului în termenul susindicat și să se prezinte în biserică spre a face cunoștință cu poporul.

Agnita, 27 Iulie 1921.

În înțelegere cu comitetul parohial.

Ioachim Muntean
protopop

Atelierul de dantură tehnică

E. DIEKER,

Sibiu, Strada Măcelarilor

Incepând cu 1 Septemvrie st. n.

:: a. c. se va redeschide. ::

(164) 2-2